

Manchester Sürücü Tutum ve Davran??lar? Bataryas?

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Manchester Sürücü Tutum ve Davran??lar? Bataryas?*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=25522>

Özet

Bu batarya, **trafik kazalarıyla** ilişkili sürücü tutum ve davranışları ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanmış kapsamlı bir psikometrik araçtır. Orijinal olarak İngiltere'de geliştirilen bu batarya (Manchester Driver Attitude and Behavior Battery), Dr. Yeşim Yasak tarafından 2002 yılında doktora tezi kapsamında Türk kültürüne adapte edilmiştir. Ölçek, Sürücülük Yeteneği, Trafikte Heyecan Arama ve Trafik Öfkesi gibi kritik yapılar alt boyutlarıyla birlikte değerlendirilerek, sürücülerin risk alma eğilimlerini ve duygusal tepkilerini anlamaya hedefler. Batarya, trafik psikolojisi alanında koruyucu ve önleyici çalışmalar için önemli bir veri kaynağı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Sürücü tutumları, Trafik psikolojisi, Heyecan arama, Trafik öfkesi, Sürücülük yeteneği, Uyarlama, Yeşim Yasak, **Trafik kazaları**, Psikometrik araç.

Yazarlar

Yeşim Yasak (Uyarlayan)

Amaç

Bataryanın temel amacı, Türk sürücü popülasyonunda **trafik kazalarıyla** ilişkili olabilecek çeşitli sürücü tutum ve davranışları sistematik olarak değerlendirmektir. Bu ölçüm, özellikle riskli sürüş eğilimlerini, heyecan arama davranışları ve trafikteki öfke düzeylerini tespit ederek, psikolojik değişkenler ile trafik güvenliği arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya amaçlanmaktadır.

Ölçek, sürücülük yeteneği algısı ve trafik kurallarına yönelik tutumlar gibi faktörleri inceleyerek, hangi sürücü profillerinin kaza yapma riskinin daha yüksek olduğunu belirlemeye yardımcı olur. Bu sayede, trafik güvenliğini artırmaya yönelik eğitim programlarının içeriği ve hedef kitlesi daha etkili bir şekilde belirlenebilir.

Yapı

Manchester Sürücü Tutum ve Davranışları Bataryası, sürücülük psikolojisinde önemli üç ana yapıyı ölçmektedir: 1) **Sürücülük Yeteneği Algısı**, 2) **Trafikte Heyecan Arama** ve 3) **Trafik Öfkesi**. Bu yapılar, sürücülerin kendilerini ne kadar yetenekli gördüklerini, trafikte risk alma eğilimlerini ve stresli durumlara verdikleri duygusal tepkileri kapsar.

Ek olarak, batarya içerisinde Sürücü Davranış Ölçeği ile Güvenli Sürücülük Eğilimi ve Saldırgan Sürücülük Eğilimi gibi alt bileşenler de yer almaktadır. Bu çok boyutlu yapı, sürücülerin hem

bilişsel hem de duygusal tepkilerini bütüncül bir şekilde analiz etme olanağı sunar.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliği, faktör analizi yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Bu analizler, bataryanın farklı alt ölçeklerinin ölçtüğü yapılar destekler nitelikte ayrımlar göstermiştir:

Sürücülük Yeteneği Ölçeği: Veriler üzerinde yapılan faktör analizi, ölçeğin toplam varyansının %39.33'ünü açıklayan 3 faktörlü bir yapıyı bulunduğunu göstermiştir.

Trafikte Heyecan Arama Ölçeği: Veriler üzerinde yapılan faktör analizi, ölçeğin toplam varyansının %35.28'ini açıklayan 2 faktör bulunduğunu göstermiştir.

Trafik Öfkesi Ölçeği: Veriler üzerinde yapılan faktör analizi, ölçeğin toplam varyansının %52.33'ünü açıklayan 3 faktör bulunduğunu göstermiştir.

Güvenirlilik

Yasak'ın (2002) doktora tezi kapsamında gerçekleştirilen uyarılma çalışmasının kaynak materyalinde, alt ölçeklere ait Cronbach alfa katsayıları gibi doğrudan iç tutarlılık veya test-tekrar test güvenilirliği değerleri açıkça belirtilmemiştir. Ancak, kapsamlı faktör analizi sonuçları, ölçek yapılarının tutarlılığına dolaylı olarak desteklemektedir.

Faktör Analizi

Batarya, toplamda birden fazla alt ölçekten oluşmakta olup, her bir alt ölçek kendi içinde farklı faktörlere ayrılmıştır. Bu faktörler, Türk sürücülerinin sürücü tutum ve davranışları karmaşık yapılarını çözümlmek için kritik öneme sahiptir:

Sürücülük Yeteneği Ölçeği Faktörleri (3 Faktör):

Ortalama bir Türk sürücüsüne göre Dikkatli Olma (8 madde).

Ortalama bir Türk sürücüsüne göre Yeteneklerine Güvenme (12 madde).

Ortalama bir Türk sürücüsüne göre Risk Alma (8 madde).

Trafikte Heyecan Arama Ölçeği Faktörleri (2 Faktör):

Sürücülük Tarzı-Sakin (10 madde).

Sürücülük Tarzı-Hız Yönelimli (10 madde).

Sürücülük Tarzı-Arabadan Güç Alma (6 madde).

Trafik Öfkesi Ölçeği Faktörleri (3 Faktör):

Öfkenin Engellenmesi (15 madde).

Dikkatsiz/Sorumsuz Sürücülük (6 madde).

Saldırgan Sürücülük (8 madde).

Enstrüman

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Çok boyutlu, öz bildirim (self-report) bataryası. Ölçekte derecelendirme sistemi belirtilmemiştir.

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Sürücüler.

Yaş Grubu: Yetişkin sürücüler.

Popülasyon Detayları: Türkiye'de araç kullanan, **trafik kazalarıyla** ilişkili tutumları ve davranışları incelenen bireyler. Çalışma, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yürütülmüştür.

Test Metodolojisi: Psikometrik ölçek uygulaması. Ölçek, **sürücü tutum ve davranışları** ölçen birden fazla bileşenden oluşur.

Anahtar Kelimeler

Trafik güvenliği, Sürüş psikolojisi, Risk alma, Sürücü davranışları, Psikometri, Sürücü öfkesi, Hız yönelimi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilinmiyor.

Kurum E-posta Adresleri: yesimyasak@yahoo.com

Yazın Adresi: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Çalışmanın yapıldığı kurum).

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin orijinal uyarlama çalışması 2002 yılında tamamlanmıştır. Ölçeğin kullanımı, dağıtım ve bilimsel araştırmalarda uygulanması için gerekli izinler, sorumlu yazar Yeşim Yasak ile yesimyasak@yahoo.com e-posta adresi üzerinden iletişime geçilerek alınmalıdır. Ücret bilgisi kaynakta belirtilmemiştir.

Referanslar

Yasak, Y. (2002). *Trafik kazalarıyla ilişkili sürücü tutum ve davranışları*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bu teze ait erişim bağlantısı tez.yok.gov.tr adresinde mevcuttur.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: manchester-surucu-tutum-ve-davranislari-bataryasi-toad.pdf

Manchester Sürücü Tutum ve Davranışları Bataryası Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Sürücülük Yeteneği Ölçeği

Ortalama bir Türk sürücüsüne göre ihtiyatlı olma (8 madde): Her zaman kurallara uymak

Ortalama bir Türk sürücüsüne göre yeteneklerine güvenme (12 madde): Dikkatli araç kullanmak

Ortalama bir Türk sürücüsüne risk alma (8 madde): Gerekli olduğunda kurallardan vazgeçmek

Trafikte Heyecan Arama Ölçeği

Sürücülük tarzı-sakin (10 madde): Hiçbir zaman diğer sürücülerle yarışmaya çalışmam

Sürücülük tarzı-hız yönelimli (10 madde): Her zaman hızlıyım

Sürücülük tarzı-arabadan güç alma (6 madde): Araba kullanırken kendimi güçlü hissedirim

Sürücü Davranış Ölçeği

SDÖ-hata/ihmal (16 madde): Trafik kurallarını okuyup yanlış göbekten yola girmek

SDÖ-ihlal: Bir sürücünün davranışına karşı onu kovalamak

Güvenli Sürücülük Eğilimi ve Saldırgan Sürücülük Eğilimi

Güvenli Sürücülük Eğilimi: Hiçbir zaman hız sınırını aşmam

Saldırgan Sürücülük Eğilimi: Otobanda hız sınırını aşar mısnız?

Trafik Öfkesi Ölçeği

İlerlemenin engellenmesi (15 madde): Sol şeritte çok yavaş giden bir sürücü var ve trafiği aksatıyor.

Dikkatsiz/sorumsuz sürücülük (6 madde): Biri yolun şartlarına göre çok hızlı gidiyor.

Saldırgan sürücülük (8 madde): Biri araç kullanmazsa bağıarak tepki gösterdi